

УДК 352.07(477)

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ В СТРУКТУРІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ (НА ПРИКЛАДІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Лопушинський І.П.

доктор наук з державного управління, професор
Херсонський національний технічний університет

Annotation

The article based implementation issues in Ukraine at the regional level territorial-administrative reform as a prerequisite for the reform of the Ukrainian society in general accordance with European standards are examined; it is shown that administrative-territorial reform is closely connected with the reform of the entire system of local government; the need for speedy implementation of the planned government reforms that will approximate the prospects of Ukraine's membership in the European Union is proved.

Анотація

У статті розглянуто проблемні питання здійснення в Україні на регіональному рівні адміністративно-територіальної реформи як однієї з передумов реформування українського суспільства відповідно до євростандартів; показано, що проведення адмінтерреформи тісно пов'язане з реформуванням усієї системи місцевого самоврядування; доведено необхідність якнайшвидшого здійснення запланованих державою реформ, що сприятиме наближенню перспектив членства України в Європейському Союзі.

Ключові слова

Місьцеве самоврядування, реформування системи місцевого самоврядування, адміністративно-територіальні одиниці, чинний адміністративно-територіальний устрій, адміністративно-територіальна реформа.

І. Вступ

Місьцеве самоврядування, згідно з Європейською хартією про місьцеве самоврядування, становить одну з основ демократичного ладу. Відповідно до ст. 2 зазначеного акта, принципи місцевого самоврядування мають бути визначеними у внутрішньому законодавстві і, якщо це можливо, в конституції країни. Починаючи з 1990 р., в Україні було створено відповідну організаційну і правову базу місцевого самоврядування. Проте перший етап розвитку місцевого самоврядування в нашій державі не може не викликати обґрунтованої тривоги. Попри декларативну підтримку місцевого самоврядування, органами державної влади іноді навпаки звужувалися його права і можливо-

сті. Виходячи з того, що сучасна теорія державного управління розглядає місьцеве самоврядування крізь призму децентралізації і деконцентрації державної влади, слід не лише в теорії, а й на практиці виробити виважений баланс їх співвідношення, оскільки порушення цього балансу в будь-який бік призведе до негативних наслідків [13]. Із цього приводу Голова Верховної Ради України В. Литвин у своєму привітанні з Днем місцевого самоврядування (2009 р.) зазначав: "Утілення в життя загальнонаціонального проекту "Україна від краю до краю. Місьцеве самоврядування" має велике значення для утвердження народовладдя та зміцнення української державності. Найголовнішим його завданням є донесення до загального розуміння неспростовної істини – подальший розвиток територіальних громад, удосконалення місцевого самоврядування та регіональної політики є неодмінною умовою благополуччя й процвітання сіл, селищ, міст, районів і регіонів України" [5]. Саме тому на часі виявилось схвалення 29.07.2009 р. Кабінетом Міністрів України Концепції реформи місцевого самоврядування [11]. За словами Міністра Мінрегіону Буду, професора В. Куйбіди, відповідну Концепцію реформи місцевого самоврядування розроблено з урахуванням положень Концепції державної регіональної політики, національного й міжнародного досвіду становлення та організації місцевого самоврядування, документів Ради Європи, зокрема, Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи щодо розвитку місцевої демократії з метою визначення засад розбудови оптимальної, ефективної системи належного, добросовісного місцевого самоврядування в Україні [3]. "Існуюча в Україні система місцевого самоврядування сьогодні не відповідає потребам суспільства. Функціонування місцевого самоврядування не спрямовано на реалізацію його головного призначення – створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, надання мешканцям територіальних громад якісних і доступних публічних послуг на основі сталого розвитку

дієздатної громади. Перед місцевим самоврядуванням постали виклики, які потребують ефективного та швидкого реагування”, – зазначив В. Куйбіда [3].

Проте, крім питання перерозподілу та розширення повноважень органів місцевого самоврядування, існує ще проблема недосконалості існуючого адміністративно-територіального устрою. Сьогодні Україна має складну чотириступеневу ієрархічну структуру. Так, одні й ті самі адміністративно-територіальні одиниці – міста районного значення, селищні та сільські ради – можуть належати як до третього, так і до четвертого рівнів ієрархії. Особливо актуальна проблема існування в межах міст інших адміністративно-територіальних одиниць, які не становлять єдиної територіальної громади. Крім того, надмірне подрібнення сільських територіальних громад призводить до гальмування вирішення завдань соціально-економічного розвитку. Малі за обсягом бюджету таких сільських рад не дають змоги утримувати апарат, що буде спроможним надавати якісні адміністративні послуги населенню за принципом субсидіарності.

Останнім часом до проблеми проведення адміністративно-територіальної реформи в контексті науки державного управління зверталися такі дослідники, як С. Білорусов, Й. Вишотравка, В. Куйбіда, О. Кучабський, І. Лопушинський, В. Малиновський, С. Чернов та ін. [1–4; 6; 7; 13]. Однак, у їх дослідженнях не було враховано вимог нормативно-правових документів, що з'явилися в Україні останнім часом і які спрямовано на якнайшвидше здійснення адміністративно-територіальної реформи в нашій державі, навіть в умовах світової фінансово-економічної кризи.

II. Постановка завдання

Метою статті є висвітлення останніх кроків Української держави на шляху проведення адміністративно-територіальної реформи, особливо на регіональному та місцевому рівнях, що сприятиме поліпшенню всіх аспектів життєдіяльності територіальних громад.

III. Результати

Важливою передумовою ефективного управління регіональним розвитком є наявність системи адміністративно-територіального устрою, яка б відповідала потребам оптимального розвитку території. Складність історичної долі України визначила багатоманітність її систем адміністративно-територіального устрою в минулому, який упродовж багатьох століть неодноразово зазнавав, часом навіть досить радикальних, змін. Як правило, він проводився відповідно до політичних, економічних, соціальних цілей розвитку тих держав, до складу яких належали етнічні українські землі. Однак

названі цілі досить часто не відповідали потребам національного розвитку українського народу, а часто й відверто суперечили їм [2, с. 130].

Аналіз сучасного адміністративно-територіального устрою України виявив, що для нього характерною є значна кількість проблем, зокрема таких, як неврегульованість ієрархії одиниць з невизначеним правовим статусом, відсутність чітких адміністративно-територіальних меж значної кількості адмінтеродиниць, надмірна подрібненість адміністративно-територіальних одиниць на найнижчому рівні, законодавча неврегульованість правового статусу адміністративно-територіальних одиниць, а також порядку вирішення спірних питань адміністративно-територіального устрою [2]. Саме тому серед пріоритетних напрямів конституційної реформи в Україні є вдосконалення адміністративно-територіального устрою та розширення повноважень місцевого самоврядування. Названі пріоритети знайшли своє віддзеркалення і в проекті Конституції України, винесеної 2009 р. на всенародне обговорення Президентом нашої держави В. Ющенком. У процесі такого обговорення було надано ряд пропозицій щодо змісту окремих статей та уточнень, що мають сприяти, на думку їх авторів, поліпшенню механізмів управління на державному та регіональному рівнях, справедливому перерозподілу ресурсів, якісній організації діяльності місцевих органів державної влади та самоврядування, вирішенню ними спільних питань.

Як відомо, адміністративно-територіальна реформа являє собою зміну на законодавчій основі системи функціонування публічної влади. Серед основних цілей реформи можна виділити поліпшення якості надання адміністративних і соціальних послуг громадянам, а також зміцнення місцевого самоврядування на принципах повсюдності та субсидіарності.

На сучасному етапі демократичного державотворення в Україні можна констатувати появу багатьох корисних ініціатив як з боку асоціацій органів місцевого самоврядування, так і з боку центральних органів влади. Серед головних подій слід відзначити появу документів, у яких міститься нове концептуальне бачення розвитку місцевого самоврядування, проведення адміністративної та територіальної реформи, формування регіональної політики. Серед таких документів, насамперед, слід назвати Концепцію реформи місцевого самоврядування, схвалену Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 р. № 900-р [11] та План заходів щодо реалізації Концепції реформи місцевого самоврядування, затверджений Розпорядженням Кабінету

Держава та регіони

Міністрів України від 02.12.2009 р. № 1456-р [10]. Упровадження нових концептуальних засад має наблизити нас до стандартів місцевого самоврядування, які сформульовані в Європейській хартії місцевого самоврядування та на практиці задовольнятимуть потреби громадян.

Планам реформування адміністративно-територіального устрою в нашій державі сприяє проведення окремих досліджень, які останнім часом активно ініціював Мінрегіонбуд, та які проводяться в межах спільних проектів громадськими та державними організаціями, органами місцевого самоврядування за підтримки міжнародних установ, серед яких: Міжнародний фонд "Відродження", Швейцарсько-український проект DESPRO "Підтримка децентралізації в Україні", Фонд "Східна Європа", Фонд Маршала "Німеччина – США", Агентство США з міжнародного розвитку, міжнародна програма SIDA "Про підтримку реформи державного управління в Україні" за участю Шведського інституту державного управління (SIPU International) тощо [1].

Під час реалізації одного з таких проектів – "Участь громадян і незалежних експертів у плануванні та реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні" – командою експертів з Херсонської області були проаналізовані історичні передумови та сучасні тенденції розвитку місцевого самоврядування. В історії Херсонської області та Херсонської губернії вже відбувались багаторазові зміни адміністративно-територіального устрою. Вони були настільки частими та ситуативними, що із цього можна зробити висновок: поділ має відбуватись на певних перспективних принципах, дотримання яких сприятиме поліпшенню рівня життя.

Як відомо, нині Міністерством регіонального розвитку та будівництва розроблено проект Концепції реформи адміністративно-територіального устрою України [9]. Цей окремий блок системних змін необхідний для повноцінного розвитку місцевого самоврядування – за умови, якщо він буде прийнятий разом із пакетом інших законопроектів, насамперед, нової редакції Конституції України, нових редакцій Законів "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про місцеві державні адміністрації", "Про адміністративно-територіальний устрій України", "Про місто із спеціальним статусом Севастополь", "Про комунальну власність" та ін., що й передбачено Планом заходів щодо реалізації Концепції реформи місцевого самоврядування [10].

Саме тому сьогодні пріоритетного значення на шляху реформування набувають:

- ухвалення змін до Конституції України, які б гарантували повсюдність місцевого

самоврядування та повертали б обласним і районним радам право утворювати власні виконавчі органи;

- прийняття пакету нових базових законів про місцеве самоврядування та органи державної виконавчої влади;
- внесення змін до Бюджетного кодексу й податкового законодавства, що створюватимуть належні гарантії фінансової спроможності органів місцевого самоврядування [6].

Головною метою реформи місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою, виходячи з європейського досвіду, є формування життєздатних територіальних громад, які забезпечуватимуть громадянам високу якість життя за рахунок повного використання місцевих ресурсів, широкого залучення всіх громадян до вирішення місцевих питань.

Відповідна реформа базуватиметься на поєднанні таких принципів:

1) широке залучення населення (в особі невідприємницьких організацій, бізнес-об'єднань, окремих кваліфікованих громадян) до процесу безпосереднього вирішення місцевих питань;

2) максимально можливе наближення органів місцевого самоврядування до споживачів послуг, що надаються цими органами населенню;

3) оптимізація кількості адміністративних одиниць для посилення економічних і культурних центрів;

4) чіткий розподіл повноважень і компетенції між територіальною громадою та органами самоврядування, органами місцевого самоврядування району й області, органами державної влади;

5) формування системи контролю населення за якістю виконання органами місцевого самоврядування своїх обов'язків щодо забезпечення прав і законних потреб громадян;

6) підконтрольність і підзвітність органів місцевого самоврядування органам державної влади України у частині виконання органами місцевого самоврядування делегованих їм державних повноважень [6].

Першочерговими завданнями, що мають істотне значення для формування майбутнього характеру місцевого самоврядування в Україні, є:

1) остаточне визначення національної моделі місцевого самоврядування, оперативне вирішення питання про межі територіальних громад у рамках запровадження принципу повсюдності місцевого самоврядування;

2) завершення процесу формування економічної бази місцевого самоврядування, у тому числі закріплення за кожним рівнем самоврядування власних джерел дохо-

дів (насамперед, податкових) та використання механізмів договірної виконання делегованих повноважень;

3) залучення населення (в особі неприємницьких організацій, місцевих бізнес-асоціацій і окремих ініціативних груп) до особистої участі у вирішенні місцевих питань [6].

У вирішенні цих завдань на регіональному рівні активну участь беруть й експерти Херсонщини, зокрема, провідні науковці кафедри державного управління, педагогіки та психології та слухачі магістратури державного управління Херсонського національного технічного університету (ХНТУ). Так, 2009 р. експерти ХНТУ взяли активну участь у реалізації проекту "Участь громадян та незалежних експертів у плануванні та реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні". Виходячи з отриманих напрацювань, проведення адміністративно-територіальної реформи на Херсонщині планується як складова адміністративної реформи та реформи місцевого самоврядування з метою впорядкування системи місцевої влади відповідно до потреб територіальних громад області. Для цього, насамперед, мають бути забезпечені: структурна зміна економічного потенціалу, створення умов для диверсифікації економічної діяльності на сучасній технологічній базі, розбудова і модернізація виробничої та соціальної інфраструктури, що, на думку розробників Стратегії економічного та соціального розвитку Херсонської області, до 2015 р., сприятиме ліквідації галузевих і територіальних диспропорцій економіки районів області [12].

Крім того, в ході реалізації проекту "Участь громадян та незалежних експертів у плануванні та реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні" фахівцями "Ліги-Про", у роботі якої беруть активну участь й провідні вчені ХНТУ, було зібрано статистичну інформацію та зроблено аналітичні висновки щодо реформування в чотирьох цільових районах: Бериславському, Білозерському, Великолепетиському та Нововоронцовському [8]. Райони відібрано в ході консультацій з Херсонською обласною державною адміністрацією, оскільки в межах проведення проекту з нею було підписано договір про співпрацю.

Серед основних цілей Проекту було визначено: опис проблем урбанізації, нерівномірності розташування населених пунктів, проблеми надання державних (публічних) послуг населенню територіальних громад області, проблеми в галузі освіти тощо [8]. Так, у рамках проведеного дослідження було здійснено моделювання формування та розвитку громад в чотирьох показових на-

званих вище районах Херсонської області. Серед складників, що аналізувалися, слід назвати схеми моделей розташування громад у районах із позначеними відстанями між окремими громадами та районними центрами, основні показники паспортів громад (сучасне адміністративне підпорядкування, кількість населення, площа громади, перелік та основні території громад), основні соціально-економічні показники, що характеризують стан розвитку населених пунктів тощо [8].

У ході реалізації проекту було проведено опитування мешканців громад з метою врахування їхніх думок щодо адміністративно-територіальних змін на рівні громади – району – області. У процесі дослідження використовувалися кількісні та якісні індикатори: бачення населення щодо використання соціальної та побутової інфраструктури (оцінка загального стану торговельної інфраструктури та сфери послуг, користування послугами галузі освіти, місце та обсяг отримання послуг сфери охорони здоров'я), ставлення населення до транспортної доступності потенційних адміністративних центрів, можливості працевлаштування населення та розвитку ними власного бізнесу, бажане розташування адміністративних центрів тощо [8]. У ході проведення дослідження було також визначено спектр осіб, які мають становити апарат управління та забезпечити якісне функціонування новостворених громад. У межах дослідження було визначено наявні недоліки щодо якісного функціонування та ефективного управління в громадах і переваги, які з'являться в умовах нового адміністративно-територіального поділу. Крім того, реалізації зазначених реформ на регіональному рівні має сприяти й уже названа вище, нещодавно прийнята до виконання Стратегія економічного та соціального розвитку Херсонської області до 2015 р. [12]. Серед перспективних цілей названої Стратегії передбачено, зокрема, ліквідацію галузевих та територіальних диспропорцій соціально-економічного розвитку громад області, створення умов для диверсифікації економічної діяльності на основі новітньої термінологічної бази з урахуванням можливостей адміністративно-територіальних змін [1, с. 113].

По завершенні Проекту восени 2009 р. було проведено глибокий аналіз напрацьованих експертами матеріалів, результати якого розглянуто в межах завершального обговорення з представниками громад та органів місцевої влади чотирьох районів, у яких проводилося дослідження. Узагальнені дані надіслано Мінрегіонбуду для подальшого опрацювання. Крім того, їх буде використано в процесі реалізації основних за-

вданий Стратегії економічного та соціального розвитку Херсонської області до 2015 р. [12]. Команда проекту сподівається, що напруження, викладені у виданні "Адміністративно-територіальна реформа: від моделювання до реалізації. Інформаційні матеріали для Херсонської області" [8] будуть надзвичайно корисними для зацікавлених осіб у Херсонській (і не тільки) області і сприятимуть розробці збалансованих законопроектів в Україні.

IV. Висновки

На основі врахування зарубіжного досвіду реформування адміністративно-територіального устрою, європейських вимог щодо виділення адміністративно-територіальних одиниць, а також наданих українськими науковцями пропозицій стосовно змін адміністративно-територіального устрою сучасної України, спробуємо запропонувати власні рекомендації щодо здійснення реформи адміністративно-територіального устрою нашої держави. На нашу думку, насамперед, слід відмовитися від жорсткої прив'язки адміністративно-територіального устрою до показника кількості населення (людності) територіальних громад і адміністративно-територіальних одиниць, із збереженням мінімальних критеріїв людності як орієнтирів. Це особливо необхідно для таких територій, як, наприклад, Херсонщина, де густина населення на 1 км² становить усього 43 особи. Гадаємо, що найбільш доцільним на сучасному суперечливому етапі розвитку Української держави (світова фінансово-економічна криза, ускладнена нестабільною політичною обстановкою в Україні при проведенні президентських виборів 2010 р.) є реформування окремих елементів територіального устрою, зокрема, найбільш очевидних і яскраво виражених диспропорцій, що відверто суперечать інтересам повноцінного розвитку територій. Це стосується, насамперед, територій з чітко невизначеним підпорядкуванням адміністративно-територіальних одиниць, де є суттєві диспропорції в розмірах території, густоті населення, кількості населення, порівняно із середніми по Україні, де відверто непропорційним є розташування адміністративних центрів чи відверто застарілим статус поселень тощо. Крім того, доцільним виявляється й проведення експерименту щодо реформування адміністративно-територіального устрою на основі хоча б однієї, середньої за розміром області України. Такий підхід, на наше глибоке переконання, у майбутньому, за умов стабільної соціально-економічної та політичної ситуації дасть можливість реалізувати задум щодо укрупнення громад та адміністративно-територіальних районів з метою узгодження цих рівнів адміністративно-

територіального устрою нашої держави з європейським стандартом NUTS 2.

Перспективи подальших розвідок порушених у статті проблем вбачаються нам у висвітленні питання про реформування всієї системи місцевого самоврядування в Україні, відповідно до вимог Концепції реформи місцевого самоврядування.

Література

1. Білорусов С. Передумови реформування адміністративно-територіального устрою на рівні окремих громад в умовах здійснення Стратегії розвитку Херсонської області / С. Білорусов // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації : матеріали підсумкової наук.-практ. конф. за міжнародною участю, 30 жовтня 2009 р. : у 2 т / Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – О.: Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2009. – Т. 1. – С. 113–114.
2. Вишотравка Й. Управління регіональним розвитком України в контексті адміністративно-територіальної реформи / Й. Вишотравка // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації : матеріали наук.-практ. конф. за міжнародною участю, 30 жовтня 2009 р. : у 2 т / Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – О.: Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2009. – Т. 1. – С. 130–131.
3. Куйбіда В. Інтерв'ю Міністра Мінрегіонбуду з приводу схвалення Кабінетом Міністрів України Концепції реформи місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / В. Куйбіда. – Режим доступу: <http://news.yurist-online.com/news/kmu/2404/>.
4. Кучабський О. Адміністративно-територіальна реформа в системі суспільних реформ в Україні / О. Кучабський // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2009. – № 1. – С. 168–175.
5. Литвин В. Привітання Голови Верховної Ради України з днем місцевого самоврядування / В. Литвин // Голос України. – 2009. – 5 грудня.
6. Лопушинський І.П. Реформування місцевого самоврядування в Україні – нагальна потреба дня / І.П. Лопушинський // Наддніпрянська правда. – 2005. – 2 листопада.
7. Малиновський В. Адміністративно-територіальна реформа – визначальний фактор ефективної організації регіональної та місцевої влади / В. Малиновський // Вісник Національної академії державного управління при Президен-

- тові України. – 2006. – № 2. – С. 347–353.
8. Адміністративно-територіальна реформа: від моделювання до реалізації. Інформаційні матеріали для Херсонської області / [А. Петкевич, А. Шипко, Л. Оленковська, І. Лопушинський]. – Херсон: Херсонська міська друкарня, 2009. – 106 с.
 9. Проект Концепції реформи адміністративно-територіального устрою України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gromada.lviv.ua/print/2008/12/1/824.html>.
 10. Про затвердження Плану заходів щодо реалізації Концепції реформи місцевого самоврядування: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2009 р. № 1456-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
 11. Про схвалення Концепції реформи місцевого самоврядування: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 р. № 900-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
 12. Стратегія економічного та соціального розвитку Херсонської області до 2015 року. – Херсон: Комплектавтордор, 2009. – 271 с.
 13. Чернов С. Місцеве самоврядування: погляд на проблеми та шляхи їх розв'язання / С. Чернов // Голос України. – 2009. – 26 листопада.

УДК 536.24.12

ЕФЕКТИВНІСТЬ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Педак І.С.

кандидат економічних наук, доцент

Оверченко Л.В.

Класичний приватний університет

Annotation

Necessity to improve the idea of a civil servant's important professional qualities, their role and significance according to the local politicians and municipal officials about building a new type of personnel services is considered in the article.

Анотація

У статті розглянуто необхідність удосконалення змісту, ролі і значення професійно важливих якостей місцевих політиків та муніципальних службовців стосовно розбудови кадрових служб нового зразка.

Ключові слова

Кадровий потенціал, кадрові служби органів місцевого самоврядування, якість кадрової роботи.

Вступ

Державна служба в Україні зазнає сьогодні надзвичайно глибоких перетворень, що зумовлено, насамперед, європейським вибором Української держави. Це задає набагато вищий рівень вимог до Українських державних службовців, породжуючи все більшу кадрову кризу в системі державного управління та місцевого самоврядування. Адекватною відповіддю на нові виклики часу має бути реформування кадрової політики та системи кадрової роботи на державній службі. Важливою складовою цього процесу має стати професіоналізація управління персоналом в органах державної влади та міс-

цевого самоврядування й значне підвищення ролі таких структурних підрозділів, як кадрові служби.

Незаперечним є те, що ефективність роботи систем місцевої влади безпосередньо позначається на всьому механізмі держави, оскільки до сфери компетенції цієї інституції віднесено великий масив державних справ, як до однієї з ключових ланок, що являє собою нижчий демократичний підвид державного управління. Від кваліфікації, стратегічного мислення, потенціалу, володіння технологіями публічної роботи, здатності приймати нестандартні рішення, спроможності оперувати не лише проблематикою об'єкта, яким опікується той чи інший службовець, а й сучасною методикою подолання державних і муніципальних проблем залежать успішна діяльність місцевої влади і безпека всієї держави.

Актуальність проблеми полягає в гострій необхідності формування нової генерації місцевих політиків і муніципальних службовців, які будуть діяти в принципово новій ситуації. Це пов'язано, перш за все, із зміною статусу громад, районних і обласних рад, що впливає з реформи місцевого самоврядування. Нові повноваження місцевого самоврядування потребуватимуть і людей з новими знаннями, вміннями і навичками. Крім того, можливість створення виконавчих органів районних і обласних рад